

MEHMET EROĞLU • Kusma Kulübü

agorakitaplığı, 2004 (2 baskı)

İletişim Yayınları 1940 • Çağdaş Türkçe Edebiyat 287

ISBN-13: 978-975-05-1358-9

© 2013 İletişim Yayıncılık A. Ş.

1. BASKI 2013, İstanbul

EDITÖR Levent Cantek

KAPAK Suat Aysu

UYGULAMA Hüsnü Abbas

DÜZELTİ Birhan Koçak

BASKI ve *CILT* Sena Ofset · SERTİFİKA NO. 12064

Litros Yolu 2. Matbaacılar Sitesi B Blok 6. Kat No. 4NB 7-9-11

Topkapı 34010 İstanbul Tel: 212.613 03 21

İletişim Yayınları · SERTİFİKA NO. 10721

Binbirdirek Meydanı Sokak İletişim Han No. 7 Çağaloglu 34122 İstanbul

Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58

e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

MEHMET EROĞLU

Kusma Kulübü

MEHMET EROĞLU 1948'de İzmir'de doğdu. 1971 yılında ODTÜ'den mezun oldu.

Aynı dönemde, 12 Mart darbesi ardından kurulan sıkıyönetim mahkemesince sekiz yıl hapse mahkûm edildi. 1974 yılındaki genel afтан sonra yazmaya başladı. İlk romanı *Issızlığın Ortası*, 1979 Milliyet Roman Ödülü'nü kazanmasına karşın 12 Eylül sıkıyönetim döneminde solcu ve antimilitarist unsurlar taşıdığı gerekçesiyle yayımlanamadı. Romanları ancak 1984 yılından itibaren basılabildi. Milliyet Roman Ödülü'nün ardından Madaralı Roman Ödülü ve Orhan Kemal Roman Armağanı'nı da kazanan *Issızlığın Ortası* ve *Geç Kalmış Ölü'yü* sırasıyla, *Yarım Kalan Yürüyüş* (1986), *Adımı Unutan Adam* (1989), *Yürek Sürgünü* (1994) adlı romanlar izledi. Mehmet Eroğlu 1994-2000 yılları arasında senaryo yazımı ve müzik çalışmaları nedeniyle romana ara verdi. Bu dönemin ardından *Yüz: 1981* (2000), *Zamanın Manzarası* (2002), *Kusma Kulübü* (2004), *Düş Kırgınları* (2005), *Belleğin Kış Uykusu* (2006) yayımlandı. Fay Kırığı Üçlemesi'nin ilk kitabı *Mehmet* 2009, ikinci kitap *Emine*'yse 2011 yılında yayımlandı. Eroğlu'nun ayrıca öğrencileri tarafından kitaplarından seçilmiş *Edebi Aforizmalar* adlı bir kitabı daha vardır. Fay Kırığı Üçlemesi'nin son kitabı olan *Rojin*, 2013 yılında İletişim Yayınları tarafından yayımlanmıştır.

Mehmet Eroğlu'nun senaryo çalışmaları, televizyon için yazdığı dizilerin (*Sızı*, *Issızlığın Ortası*, *Tutku*) yanı sıra, 1996 yılında İstanbul Film Festivali'nde En İyi Türk Filmi ve Uluslararası Sinema Yazarları ve Eleştirmenleri –Fipresci– ödülleri kazanan *80. Adım* ve 1997 Antalya Altın Portakal Jüri Özel Ödülü'yle, 1997 Adana Altın Koza En İyi 3. Film Ödülü'nü kazanan *Solgun Bir Sarı Gül* gibi, sinema filmi senaryolarını da içermektedir.

Taraf tutup, insan kalanlara...

KUSMA

Kusma, zararlı maddelerin vücuda girmesini önleyen bir refleks olaydır.

KUSMAYA NEDEN OLAN ETKENLER

Ruhsal etkenler
Hoşa gitmeyen, tiksindirici etkenler
Lokal irritasyonlar
Kanda mevcut etkenler
Metabolik etkenler

MEKANİZMA

Kusmada önce bulantı görülür. Kusma öğürme ile başlar; bu sırada diyafragmanın ve karın kaslarının şiddetli kasılmalarıyla mide periyodik olarak sıkıştırılmaktadır. Tükürük salınması artar; rengin solması, terleme görülebilir. Kusma işi, solunum ve karın kaslarının bir dizi kompleks hareketleriyle yapılır.

KUSMA REFLEKSİ

Bulantı (Nausea) başlar, salivasyon artar.
Vagus siniri etkisiyle;
Ösofagus Kardiyak sfinkter Mide gevşerler.
Pilorik antrum şiddetle kasılır.
Epiglottis kapalı olarak inspirasyon hareketleri yapılır.
Diyafragma aşağı iner, karın kasları spazmodik olarak kasılır.
Böylece mide üzerine basınç yapılması ve epiglottis kapalı olarak yapılan inspirasyonla ösofagus içi basıncı düşmesi sonucu, mide içeriği ağıza doğru hareket eder.*

(*) Prof. Dr. Ahmet Noyan, *Fizyoloji Ders Kitabı*, 7. baskı, 1990.

Birinci Bölüm

“İnsan, eğer insan kalacaksa, taraf tutmak zorundadır...”

– GRAHAM GREENE, *Sessiz Amerikalı*

- 1 -

Hayat mutlu olmak içinmiş! Benimki mutsuzluğuma alışmaktan ibaret. Eğer hayat ölümümüze doğru akan, uzunluğu belirsiz bir ırmaksa, bana ait olana hiçbir kolun bağlanmadığını da söylemeliyim: Dar kanyonların arasına sıkışmış, coşkusuz ve yatağını derinleştiremeyen cılız bir akıntı benimki...

Dışarıda nakarat gibi bir yağmur, penceredeysel insanı itirafa zorlayan, buyurgan bir loşluk var. Cama gecenin kumaşından dokunmuş bir perde gibi asılmış bu belirsizliğin gerisinde, geçmişini yitirenlere özgü bir yalnızlığın koynunda ürperiyor ve telefona kurtuluşa uzanan, ırmağın üzerindeki yıkılmamış son köprüymüş gibi bakıyorum: Şu en gerideki, ödü kopmuş askerin, ölümünden az önce baktığı gibi. Galiba arada mırıldanıyorum da. Aslında bunda garip bir şey yok: Bir kez daha kendi kendimin sırdaşı olmaya hazırlanıyor olmalıyım. Vakit geldi: Öç alanların intikam şölenine katılmak için ben de yerimi almalıyım.

Rahatsızlık veren sadece mırıltılar değil; midemde, ağır şeyler yemişim gibi boy atan sinsi bir bulantı da var. Oysa karnın boşluğumdaki o büzüşük huni, elastik asit salgıcısı, bomboş. Dünden beri neredeyse hiçbir şey yemedim. Bu anlamsız

ve zamansız bulantının nedeni, kendimi denize fırlatılmış, yazgısı belirsiz bir şişe gibi hissediyor olmam belki de. Eğer öyleyse sevinip, naralar atmalıyım: Birazdan telefon edeceğim ve hiçbir şeye adanmamış varlığım serbest kalacak! Beni en az üç kez dölyatağından –cansız bir cenin gibi– düşürmüş bu kentten kurtulup okyanuslara, serüvenlere doğru açılan bir denizci kadar özgür olacağım.

Özgürlük! Kimsenin hazmedemeyeceği kadar büyük olan o kutsal şey! Hayır, bulantının nedeni özgürlük değil derim, so-rulsa. Bu sözcük yıllardır dilimde dolaşır durur, ama nedense çiğneyip tadına bakamadım bir türlü... Bulantının gerisinde belki de komşum –onu bu sözcükle tanımlamak garip, çünkü o bu tanıma uyacak son kişi– Kadir’in alay ederek ikide bir dile getirdiği ‘ruh halim’ vardır. Şu, ilk kez rol aldığım oyundan sonra, kulisteki aynada kendimi seyrederken, oyunculuğumun ardında hiçbir şey olmadığını keşfettiğimde kapıldığım hayal kırıklığının ezdiği benliğimin acınası hali: büzülmüş dudaklar; adımın bana ait olduğunu kavradığımdan beri güzel olduğu tekrarlanıp duran yüzümün buruşmuş kâğıt ifadesi; sonradan, Şeyda’nın ölümünde edineceğim bakışların habercisi şaşkın ve bomboş gözler...

O gün oyunculuğumun gerisinde bir şey olmadığını sanmıştım, oysa gerçek daha da korkutucuydu: Sadece oyunculuğumun değil, varoluşumun ardında da bir şey yoktu. Şeyda bunu bana daha başında anlatmaya çalışmıştı aslında! Hem de birkaç kez. Sağırlığının nedeni sözlerinin belirsizliği değil, aşkın gizemli, dolambaçlı dilini seçmiş olmasıydı. Zavallı, o da benim gibi yanıldı: Biz, birbirimizin hayatının aşkı değil, sabit fikriydik. Bunu ancak ölümüyle anlamış olmam ne aptallık. Ya o? Sırtüstü denize doğru düşerken acaba o da bilmeceyi çözmüş müydü?

Aynaya baktığım o gecedен neredeyse on yıl sonra, bugün de durumun pek değiştiğini söyleyemem: Bunu şimdi, gözlerim telefona dikilmiş, kendi fısıltularıyla başım dönerken bir kez daha anlıyorum. Kısacası, kendimi yamayamadım; hâlâ delik değişim, bu yüzden hayatımı biriktiremedim. Biriktirmek

derken, yaşarken kullanabileceğim şeylerden söz ediyorum: direnç, irade ve –gelecek sağlamaktan çok hayatta kalmamı sağlayacak– küçük, küçücük başarılar.

Peki, neden ölmüyorum? Neden şu hayat dediğimiz ateşini yitirmiş magma, safra gibi deliklerimden akıp gitmiyor? Ya-kınmamalıyım; çünkü cevabı biliyorum: Tanrı'nın biçtiği küçük role razı oldum. Her uzun yolculuğun bir anında inanmasak da, kulu olmasak da Tanrı'yla karşılaşmışız. Ben karşılaşmadım: Belki bir hayat edinemediğimden, belki de peşim sıra sürüklediğim şeyin Tanrı'nın ilgisini çekecek kadar parlıtlı ol-mamasından. Benimki şekilsiz, amaçsız ve yön-süz; hiçlik do-lu bir safсата.

Bir neden daha: Ölmüyorum, çünkü tembelim... Ölmek bile çaba gerektirmez mi? Belki de isteyip istemediğimi pek düşün-medem, yaşamak dediğimiz o anlamsız düşüşe alıştım ve edin-diğim bu alışkanlıktan vazgeçemiyorum. Aslında komik! Ça-bucak tiryakisi olduğumuz, Sisyphos* gibi ite kaka bir tepe-ye çıkarmaya çalıştığımız 'hayat', benim için art arda sıralanan reddedilişlerden ibaret oysa...

Sisyphos ve ben! İtiraf etmeliyim: Ortak paydamız yazgımız değil, budalalığımız.

Yağmur devam ediyor, ama ben 'hayat'ı tanımlarken duraklı-yorum: Sanırım kendimi intihale** kalkışmış bir yazar gibi his-settiğimden. Çünkü tanım, benden çok Kadir'e yakışan bir sap-tama. 'Hayat'ı betimlemeye kalkışmak, hayatını kurup birikti-rememiş biri için hadsizlik, farkındayım; olabildiğince dürüst olmalıyım, en azından bu gece. Yan dairede yaşayan bu adam-la –aslında onu Selim'in taktığı adla neden Kaşif diye anmıyo-rum– konuşabilirim...

Kadir'le bunları konuşma düşüncesi bile midemdeki bulantıyı yeniden kabartmaya yetiyor. İnsanları Septimus*** gibi 'beceren-

(*) Tepeye kadar ittiği kaya her seferinde yamaçtan aşağıya geri yuvarlanan mi-toloji kahramanı – y.n.

(**) Bir yazarın başka bir yazarın kitabından alıntı yaptığını belirtmeden bölüm-ler alması – y.n.

(***) Roma İmparatoru – y.n.

ler ve becerilenler' diye ikiye ayıran birisine başvurmak, en az bu kentte kalmakta ısrar etmek kadar aptalca bir fikir. Eğer birazdan son köprüye doğru koşmaya başlayacaksam, onun kibirli merhametinden uzak durmalıyım. Eminim, acırken bile karşısındaki ni aşağılama dürtüsüne yenik düşen o kaçıkla tekrar konuşur- sam buradan asla ayrılamam. İşte asıl o zaman yaşlı, yatalak hastaların bağırsaklarını pompayla boşaltan lavmancı hastabakıcıları meslektaşlarını diye adlandıran bu yazar eskisinden, Tanrı bile koruyamaz beni. Öyle ki, bazen dairelerimizi ayıran duvarların yeterince kalın olmadığını düşünmüyör değilim. Hem söyleyeceklerini de biliyorum: 'Ah, benlik denilen o labirentin çıkışını bir bulabilsek...' Üstelik, becerilen takımındanmışım gibi alaycı bir kahkahayla gülerken suratıma savuracak bunları.

Uzaktan kimsenin atmadığı bir çığlık yükseliyor... Ürpermiyorum; hücrede uzun süre tek başına kalanlar gibi kendi çığlıklarına alıştım: Eğer bu kentte bir becerilen gibi sürünmek istemiyorsam yapmam gereken telefon etmek; annemin o unuttuğum sesiyle tekrar kucaklaşmak, 'Geliyorum,' demek. 'Artık oyuncu değil, çocuğun olmak istiyorum,' diye fısıldamak... Bunda garip bir şey yok: Her insan –sevsin sevmesin– ölümünden az önce yeniden annesinin çocuğu olmak ister.

Bu kez kararlıyım; neye mal olursa olsun, kendini ona adanları hep aldatan bu ışıltılı, nankör kenti, o uzak kasabada çürümek, geçmişimin mezarlığına gömülmek için sabah olmadan terk etmiş olacağım... Bu kentte ölmek yerine, koyu yeşil suları ışıdamayan bir göle yaslanmış kasabamda göçüp gideceğim; aradaki fark sadece bu. Hayat ummuyorum; umduğum cansız düşlerimle birlikte sığabileceğim bir mezarlık. Benliğimin labirentlerinde tutsak kalan –kendi narsisusu olmaktan bıkmayan– o zavallı bir kez daha çığlık atıyor...

Ama ben onu duymuyorum.

Duyduğum zil sesiydi. Kulaklarımı kabarttı. Yağmur camda hâlâ aynı sıkıcı nakaratı sürdürüyordu. Çalan, gelecek vaat etmeyen, sırtını dönmüş kente açılan geçidin kapısıydı. Gözlerimi telefondan ayırmadan –ayırsam son köprü de yıkılacaktı– sese doğru yürüdüm.

Kapıda bir kadın vardı; belki de kız. Ona düz, yani dümdüz bakmadım; çünkü bir gözüm hâlâ telefondaydı.

“Komşunuz, Kadir Ladin,” dedi kız; ya da kadın, sesinde yaşının izi yoktu. “Konuşuyorduk, birden yere düştü.” Kaçış, köprü, İznik, annem, allahaismarladık... Zor bir problemi açıklamaya niyetli, her zaman neden-sonuç ilişkisini vurgulamaya özen gösterdiğini haber veren kuru sese yüzümü döndüm. “Kendinden geçti. Ölü gibi yerde yattığına bakılırsa durumu ciddi.”

Midemdeki bulantı olmasa gülecektim. Hayatı boyunca insanların en günahkârı olmayı düşlemiş adam sonunda ölecek mi? Yersiz bir soruydu; o aslında sadece Mine'nin gözünde canlıydı. Hayatta oluşunun kanıtları belirsizleşeli çok olmuş, kötülüksever bir yarı Tanrı olmayı tasarlarken, kendi deyimiyle bir 'hayalet insan'a dönüşmüştü: İz bırakmayan, ağırlığı olmayan, ama kendinizi asla zihinsel despotluğundan koruyamayacağınız insanlardan. Belki benim kavrayamadığım derin bir anlamı da vardı bu tanımın: 'Dünyayı reddederek yaşamak, öfkenin ve felsefenin donmuş hali gibi...' Eminim o böyle derdi. Ne de olsa feylesof... 'Eğer Vivaldi hayatımı bir yetimhanede öğretmenlikle geçirmişse...' O da kaçıklarla dolu bu köhne apartmanda feylesofluk yapabilir. Neden olmasın?

Kız geri dönecekmiş gibi kımıldayınca bulantıyla koyulaşan, akışkanlığını yitiren düşünceleri bir kenara bıraktım: Yaşı yüzünde de yoktu. Ama kadın denemeyecek kadar narin bir bedeni vardı. Doğum yapamayacağına iddiaya girerdim. Çılgın kaşları gözlerini küçültüyor, bakışlarını perdeliyordu.

“İçiyor muydu?” Kız, evet der gibi başını eğdi. “Sık sık sarhoş olur; endişelenmeyin,” dedim. “Yüzünü soğuk suyla yıkayın, gözlerini açar.”

“Düşerken başını çarptı, baygınlığının nedeni bu olmalı. Telefonu çalışmıyor, doktor gerekiyor...”

Evi, yalnızlığımın işaretlerini sezebiliyormuş gibi dikkatle süzmüştü: Yıkanmamış tek tabak, tek çay bardağı, üstü sigara yanıklarıyla dolu masa ve bir nesne gibi fark edilen hüznün.

Gözleri küçük olmasına küçüktü, ama ayna gibi içine aldığı-

nı çoğaltıyordu. Yüz yüze durmamak için isteğine uyararak onu izledim: Tekine katlanamazken, gözlerinde ikizlerimi görmemek için. Birlikte karşı daireye geçtik.

Kadir, kızın dediği gibi yerde boylu boyunca yatıyordu. Sandığımdan da kısaymış... Bu, ölüyor olmasından daha şaşırtıcıydı. Sonra çözdüm: Ayaktayken olduğundan büyük görünmesinin nedeni iri laflar etmesindendi. Bir kolu, ulaşmak istediği bir şey varmış gibi ileriye doğru uzanmıştı. Cesetten daha çok ceselede benzemesinin nedeni bizi ölümüne alıstırmış olması mı? Belki! Kız, leş gibi kokuya aldırmandan eğilip iki parmağını Kadir'in şahdamarına bastırıldı. Ben bekliyordum. "Nabzı atıyor, ama bir an önce hastaneye gitmesi gerekir," dedi.

Kız kendinden öyle emindi ki, "Doktor musunuz?" diye sordum.

"Hayır," dedi kız. Sonra, elli bin yıldır görmesine rağmen kendi ölümüne hâlâ alışmamış türümüzün o endişeli sesiyle devam etti: "Ama başını çarptığında çıkan sesi duydum."

Koltuğun kolçağını işaret ediyordu. Belki haklıydı. Kendi haline bırakırsak dostumuz bu kez ayılmayabilir. Sevimli budala; Mine kadar genç birisiyle ne işin var? Ellisinden sonra yaşlanmakla yetineceğine, neden yeniden gençlik edinmeye kalkıştın?

Kız sessizliğini sürdürüyordu. "Tamam," dedim. "Burada bekleyin, ona yardım edecek birini biliyorum."

Dışarı çıkıp merdivenlere yöneldim. Tabii bu saatte doktor ve ambulans bulmanın bir bedeli vardı: İki kat çıkacak ve sonra yine mükemmel daire çizme hakkında bir söylev dinleyeceğim... İçeride neden bir ine girmişim gibi ürperirken buluyordum kendimi? Hayvansı varlığımın koku gibi yaşadığı yere sinmiş olması yüzünden... Cevap bu muydu? Kadir de bilmiyordu. Sorduğumda, "Olsa olsa onun bizim görmediğimiz şeyleri hissetmesidir," demekle yetinmişti.

Kapı ben çalmadan açıldı; hatta daha sahanlığa adımımı atmadan. Gözetleme deliğinin ardında yaşıyor olmalıydı. İşte apartmanımızın –bir numaralısı aşağıda gerçek bir hayalete dönüşmek üzereyken– iki numaralı kaçığı tam karşımdaydı. Selim benden önce davrandı; işaret parmağı şakağındaydı:

“O yaşı... yaaaş... yaaşlı he... heeriii... heerriif çaatlaak! Zıı... zıııı de... deli... deeliiniin teee... teekkiıı teki...” Sakinleşmesi bütün gece sürebilir... Düşünce korkutucuydu. Kafasına art arda ateş eden parmağını indirmeden öteki eliyle burnunu işaret etti. Anlamıştım: Hem kekeleye, hem de intihar etmeye kararlıydı... İçeriye girdim. “Oooo olaa... olacaaağııı... buuuuy... du...” Eğilince, yaklaşıp Kadir’in öğrettiği biçimde burnunu sıktım. Konuşması dediği gibi hemen düzeldi. “Aklını öyle insanlarla bozarsan sonunda delirirsin. İnsanı keşfetmekmiş. Hah...” Uzamış sakalları, iyice içeri çekilmiş, çukurun dibindeki balçığa batıp kaybolmaya yüz tutmuş gözleriyle uğursuz bir kâhine benziyordu. Peki, Kadir’den söz edeceğimi nasıl bilmişti? “İnsan fasit bir dairedir... Bunu söyleyen o değil miydi? Ne kadar ilerlersen ilerle, hep yola çıktığın yere varırsın.” Birlikte yürüdük; salona girerken Kadir’in ona söylemediği, ama onun keşfettiği varışı fısıldadı: “Vahsete, yani Tanrı’ya...”

“Düştü,” dedim, uzun konuşmasına ara verince. “Başımı vurmuş. Hemen hastaneye götürmemiz gerekiyor. Ambulans...”

“Hep Tanrı’yı kıskandı. Yemin ederim doğru söylüyorum; kıskandı. Bana söyledi...”

Ortadaki iki tuval de boştu. Daha başlamamıştı. Kuzey cephesini örten geniş, penceresiz duvardaki Marmara haritası yenilenmiş... Farkına vardığım ikinci şey de bu oldu. Harita geçen seferkinden oldukça büyüktü. “Mine’ye haber ver,” dedim.

“Yalnızlığa katlanamayan birisinin Tanrı’yı kıskanmaya yeltenmesi affedilmez bir budalalık değil mi sence?” Yine soyunacaktı, gömleğini çıkarırken kızgın namluya dönüşen parmağı tenini dağlamış gibi acıyla bağırdı: “İçmesinin nedeni de bu; yalnızlığa katlanamıyor...” Sonra birdenbire gülmeye başladı. Korkutucu bir görüntüydü: Gözleri, ikiye bölünen solucanlar gibi deliklerden dışarıya çıkıyordu. “Kaç kez duydum. ‘Katlanamıyorum,’ diyerek ağlıyor da...”

Kadir’in yıllardır geceleri neden ağladığını apartmanda oturan herkes bilirdi. Aynı suçtan mahkûm olmuşların yoldaşlığıyla, “Katlanamadığı Ayşe’nin ölümü,” dedim. “Hadi ablanı ara! Dostuna doktor gerekiyor.”